

PTUJSKI LIST

Uredništvo in
Ptuj, Slovenski trg
rotovžu), pritličje, 1c.
Rokopisi se ne vrnejo.

Politično gospodarski tednik.

Štev. 20

Ptuj, 22. maja 1921

III. letnik

Letošnje binkošti.

Letošnje binkošti pomenjajo važno dobo v razvoju naše državnosti.

Tik pred binkoštni je ustavotvorna skupščina v Beogradu končala načelno razpravo o ustavnem načrtu ter ga sprejela s skoro tričetrtinsko večino za podrobno razpravo. Je to velike važnosti za naš notranji položaj. Saj vemo, da se v vseh delih naše države nahajajo ljudje, ki niso zadovoljni z razmerami pri nas. V južni Srbiji so muslimani, s katerimi se vlada še ni mogla pogoditi o ureditvi njihovih gospodarskih vprašanj. Na Hrvaškem se da velik del ljudstva in poslanec voditi znanemu St. Radiću, ki bi radi imeli svojo seljačko republiko, v kateri bi le oni vladali; zato bi našo ujedinjeno državo rajši razbili, magari s pomočjo osovraženih Habsburgovcev in Italijanov, nego se složno uredili v močno Jugoslavijo. Pa tudi na Slovenskem imamo nezadovoljne, ki bi radi imeli v Jugoslaviji malo Slovenijo, v kateri bi le oni gospodarili brez tesne zveze s celotno državo.

Ustavni načrt pa, ki se obravnava sedaj v skupščini v Beogradu, hoče imeti enotno Jugoslavijo, hoče, da bi se država vedno bolj ujedinjevala. Saj razcepljeni smo že itak dovolj. Če hočemo močno državo, moramo gledati, da se vedno bolj zblizujemo, ne pa oddaljujemo. To je uvidela tudi velika večina poslancev in z glasovanjem jasno pokazala, da ji je za edinstveno državo.

Z načelnim sprejetjem ustavnega načrta tik pred binkoštni so bile obsojene vse težnje po razkosanju naše države. Najdalje gre v teh težnjah hrvaška republikanska seljačka stranka. Ta je hotela o binkoštnih praznikih sklicati v Zagreb veliko zborovanje svoje stranke. Na tem zborovanju naj bi stranka demonstrirala proti sprejetemu ustavnemu

načrtu, demonstrirala proti ujedinjen naši državi. Govorilo se je celo, da so radičevci ob tej priliki hoteli proglasiti hrvaško republiko. S silo so se hoteli polastiti na Hrvaškem državne oblasti.

Jasno je bilo, da državna oblast tega ni mogla dovoliti. Saj bi z dovoljenjem le pokazala svojo slabost. Prepovedala je torej shod in bila pripravljena, da tudi s silo zatve vsako nasilno upiranje. Ni pa bilo treba rabiti sile. Ko so nasprotniki videli vladno odločnost, so opustili svoj prevratni načrt. Sedaj lahko premišlujejo, ali je boljše, delati za državo ali proti njej.

O binkoštnih praznikih je bilo časa, da tudi v Sloveniji premišlujemo o naši razcepljenosti in njenih posledicah. Pred binkoštni so se izvršile po Sloveniji občinske volitve. Izvršile so se prvič po novem volilnem redu. V večjih občinah, kjer je politično življenje bolj razvito, so prišle v občinski odbor razne politične stranke. Zgodilo se je to v naših avtonomnih mestih in industrijskih krajih.

Pri volitvah v občinsko predsedstvo se je pokazala v teh krajih vsa beda naše razcepljenosti. Izvira večinoma iz naše nezrele politične izobrazbe. Vsa naša politična izobraženost se je gibala v Avstriji v odporu proti nemški nadvladi. Sedaj smo samostojni, da sami vodimo svoje posle. Pa mesto da bi vodstvo prevzeli v svoje roke, iščemo nasprotnika, proti kateremu se naj borimo. In če ni takega nasprotnika, si ga sami ustvarimo.

Jasen dokaz za to nam nudijo naša mesta. Pri občinskih volitvah ni dosegla nobena stranka večine. Zediniti se morajo po tem stranke, da si izbere primerno vodstvo. Ali socialno-demokratska kakor narodno socialna stranka sta sklenili, da volita le svoje pristaše. Po tej logiki naj seveda tudi ostale stranke volijo le svoje zastopnike. Konec taki logiki pa je: vladni gerent. Po domače povedano: vi niste še zreli, da bi se

sami vladali, potrebujete drugega vodstva.

Naša pokrajinska vlada pa je baš o binkoštnih poskusila strankam to dopovedati in kakor je čuti, ne brez uspeha.

Letošnje binkošti so bile velike važnosti za naše zaslužnjene brate v Primorju. Na binkoštno nedeljo so se vršile volitve v italijanski državni zbor. V nedeljo so prvič tudi primorski Slovenci volili svoje zastopnike. Število naših zastopnikov naj bi svetu pokazalo, da žive na zasedenem ozemlju Slovenci, ne Lahi. Volitve so bile izredno težke. Lahi so napeli vse svoje sile, da bi Slovenci izvolili čim manj zastopnikov, da bi se volitev čim manj udeleževali. Slovenskim volilcem so grozili, jim zažigali domove, jih zapirali in kar si še morejo izmisliti podle duše. Vrgli so se v prvi vrsti na slovenske voditelje, ki so že itak zredčeni, ker je mnogo slovenskih razumnikov odšlo z zasedenega ozemlja, boječ se italijanskega preganjanja. Vendar Slovenci niso podlegli. Zlasti po Goriškem in Notranjskem so vzdržali naši volilci italijanski pritisk.

Manj je bilo to mogoče v Istri. Zakaj tam je bil italijanski pritisk čisto laški. Slovenske učitelje in duhovnike so fašisti nekaj dni pred volitvami pozaprl, volilce s silo napadali in tako preprečili, da se je ponekod od sto volilcev udeležilo volitve le nekaj mož. Če so se pa naši ljudje postavili italijanskim fašistom v bran, so začeli ti na nje streljati, jim zažigati hiše, kakor da bi bila prava vojska, ne pa s v o b o d n e volitve.

Zato pa zaslužijo naše polno priznanje in občudovanje volilci, ki so neustrašeno, večkrat v smrtni nevarnosti vršili svojo narodno dolžnost. Še večje priznanje in občudovanje pa zaslužijo neustrašeni voditelji, ki vztrajajo v skoro neznosnih razmerah na svojih mestih.

**Čitajte in „Ptujski list.“
razširjajte**

VELEJA.

Gostovanje igralcev Marib. gled. v Ptuj
dne 17. maja 1921.

Pisatelj „Veleje“ Anton Novačan je portretist naše vasi, pri tem je realist v skrajnem razgaljenju njenih grehot in v prikazivanju najnežnejših in najmehkejših čustev. Tak se nam je predstavil svojčas v „Naši vasi“, tak je v „Veleji“, v glavni junakinji, ki daje drami ime, združuje nežno deklško ljubezen z grehom vlačuge, v kateri se je vžgala kri. Vaški bahač Bogatin, oderuh in nečistnik pa nasilnik, ki „še nikoli ni ostal sredi pota“ in ki se drži „hudičevih postav, postav pod zaprtim očesom“ — pohotna starca Šiba in Daves, zvodnica stara Velejka, mladi mlinar Peter in mladi kmet Lenta so vsak zase figure, ki podčrtavajo Velejine lastnosti. Taka vsebina, vzeta iz ozkega okvirja vaškega se pač laže obdela v romanu kakor v drami, a tudi v dramatski obliki je bolj z užitkom čitaš kakor gledaš na odru, ako vsebina ni dovolj krepko obdelana zanj. Novačan pri tej obdelavi ni imel preveč srečne roke in nadomestil je pogostokrat vsebino s

teatraličnimi efekti, ki pa meje časih že na sirovost. A tudi robantenje, preklinjanje, pijanstvo in zmerjanje v knjigi ne odbija tako kakor če greš in poslušas vse to na odru.

Pa to mimogrede, zakaj v Veleji je kritika že pisana na bolj poklicanem mestu, tu se nam je pečati le s prej omenjeno njeno uprizoritvijo v Ptuj. Pri tem pa je omeniti najprej dobro pripravljenost in vestno insceniranje, kajti v tem pogledu je režija storila v polni meri svojo nalogo. Maske, dasi so nekatere mejile že blizu na karikaturu, so odgovarjale docela. — Glavna vloga Veleje je bila v rokah gđc. Voukove vseskozi dobra (ako izvzamemo malenkosti v porogljivem odgovarjanju Lente v I. dej. in konec, ko je bila ob vzkliku „Vdova!“ premalo izrazita groza in radost brečustnosti in najsrajnejši egoizem.) Njena Veleja je bila nežna zaljubljenka in kot zapeljivka vse vasi; duševni boj v II. dej., ki ga bije žena, hoteča ostati poštena, ki pa se ji kaže poštenje le kot odurnost in odrivanje, potem ko je vabljivo blesti pred očmi v bogastvu in uživanju našoperjeni greh, je bil izveden dovršeno; Voukova je podčrtala ta boj bolj, kakor ji daje za to možnost uprav tu pomanjkljiva vloga. Veleji enaka sta stala ob strani njen

mož Velej (g. Skrbinšek) in zapeljivec Bogatin (g. Bratina). Višek je dosegel g. Skrbinšek v umiranju koncem III. dej. in oprekati se da le njegovem glasu, ki je bil za hudo bolnega Veleja premočen; g. Bratina pa bi bil še boljši bahač, ako bi krotil nekoliko svoje udarce po mizi. — Stara Velejka g. Dragutinovičeva je bila skozinskoz egoistična, bogomolna figura iz naše vasi, razudanca Šiba (g. Velušček) in posebno Daves g. Rasbergerja, pa prava vaška nepridipravažganjarja.

Škoda, da vloga Lentova (g. Grom) ni bil močen korenjaški fant, zmožen, da zmeša glavo Veleji; to pa g. Grom ni bil. Njegova postava je sicer primerna zanj, nikakor pa ne njegove trde, okorne kretnje, njegovo nenaravno zvijanje in njegovo kriljenje z rokami. G. Groma smo videli letos nekolikokrat dobrega na našem odru (posebno v vlogah mestnega elegana), zato nam je žal, da se spušča tudi v vloge kmetskega fanta, ki odločno niso zanj; morda čuti to tudi sam in se ne poglubi v take vloge. — Prav brez potrebe je postal tudi mlinar Peter (g. Mikulič) nekak mlad tepček, ki je po svojih besedah pač bolj pretkan po opisu drugih pa „len in ošaben“ in zopet „izpeljanček, ki ne obeta prida.“ — e. —